

ABSTRACT: The museum established in the Wilanów residence by Stanisław Kostka Potocki was the first art museum in Poland. Today, on the bicentenary of the death of its founder, we reflect upon the activities and prospects for research on Potocki's legacy conducted with the participation of the Museum of King Jan III's Palace at Wilanów. In 2014, in cooperation with the Winckelmann Society, the Museum initiated the project "Johann Joachim Winckelmann i/und Stanisław Kostka Potocki. Nowe badania i dokumenty/Neue Forschungen und Dokumente", aimed at studying the influence of Winckelmann's works on art collecting in Central Europe, including the activity of Stanisław Kostka Potocki. As part of the project, a German translation of Potocki's most important work, *O sztuce u dawnych, czyli Winckelman Polski*, has been published. The popularisation of Potocki's output is also carried out by way of organising numerous scientific conferences and publishing studies on his literary legacy (cf. *O spuściznie literackiej Stanisława Kostki Potockiego. Studia i szkice*), political activity (M. Getka-Kenig, *Stanisław Kostka Potocki. Studium magnackiej kariery w dobie upadku i "wskrzeszenia" Polski*), the ways of developing his collection of works of art, as well as the stories of individual objects therein, such as the image of the *Salvator Mundi* by Leonardo da Vinci or the portrait of Stanisław Kostka Potocki by Jacques-Louis David. At the same time, research is being carried out on Potocki's collection itself, as well as on his manuscripts and letters. The results of this research are presented in the form of exhibitions organised by the Museum ("Leonardiana in Polish Collections") and numerous articles published in Wilanów Studies. The profound change, currently underway, of the profile of both the permanent and temporary exhibitions in the interiors of the Wilanów Palace aims to emphasise the significance of the Enlightenment idea of collecting as practised by Stanisław Kostka Potocki. The section of the exhibition on the first floor of the palace, presenting the art collecting achievements of the third generation of the Potocki family in Wilanów, will be made available to the public in 2022.

KEYWORDS: Stanisław Kostka Potocki, Wilanów, Winckelmann Society, art collecting, museology

Rezydencja wilanowska jest siedzibą pierwszego na ziemiach polskich muzeum o charakterze artystycznym. Swoje powstanie zawdzięcza Stanisławowi Kostce Potockiemu (1755–1821), który rozumiał, jakie znaczenie ma kontakt ze sztuką poprzez bezpośrednie obcowanie z dziełami wielkich mistrzów dla rozwoju nowoczesnego społeczeństwa. Udostępnione w 1805 roku publiczności, miało odgrywać rolę miejsca o szczególnych walorach historycznych, wspierając proces kształcenia

DOROBEK I PERSPEKTYWY BADAŃ NAD ŻYCIEM I DZIAŁALNOŚCIĄ STANISŁAWA KOSTKI POTOCKIEGO PROWADZONYCH W MUZEUM PAŁACU KRÓLA JANA III W WILANOWIE. W DWUSETNĄ ROZNIĄCĘ ŚMIERCI

DOI: 10.36135/MPKJIII.01377329.2021.SWXXVIII.pp.21–39

Joanna Paprocka-Gajek
Anna Kwiatkowska
Muzeum Pałacu Króla Jana III
w Wilanowie

Studia Wilanowskie
t. XXVIII, 2021
s. 21–39
Rocznik, ISSN: 0137-7329

i wychowania młodego pokolenia. Zachowane do dziś, świadomie tworzone zespoły dzieł sztuki, choć mocno uszczuplone w wyniku podziałów majątkowych i biegu wydarzeń, są otoczone profesjonalną opieką specjalistów i opracowywane, i wciąż dostarczają zwiedzającym istotnych wartości edukacyjnych.

Muzeum włącza się w liczne programy badawcze, wykorzystując najnowszą wiedzę i innowacyjne technologie. Inicjuje studia nad różnymi obszarami działalności Stanisława Kostki Potockiego, aby dogłębnie zrozumieć proces tworzenia, kształtowania i oceny kolekcji. Podstawą działalności Potockiego były światopogląd ukształtowany w środowisku intelektualnych kręgów magnaterii, jego wykształcenie w duchu oświeceniowym zdobyte w kraju i za granicą, studia sztuki antycznej i nowożytnej w trakcie licznych podróży, znajomość dostępnej literatury, w tym publikacji Johanna J. Winckelmanna (1717–1768), a także krytyczny stosunek do niektórych teorii nabyty w trakcie konfrontacji z oryginalnymi dziełami sztuki. Własne przemyślenia i wnioski wyrażał w licznych pracach poświęconych percepcji i użytkowej roli sztuki w kształtowaniu kolejnych pokoleń. Pozostawił po sobie tysiące stron rękopisów i notatek. Zachowana spuścizna rękopiśmienna znajduje się obecnie w Archiwum Głównym Akt Dawnych, gdzie – wciąż analizowana – dostarcza nowych inspiracji do badań.

W celu udostępnienia dorobku Stanisława Kostki Potockiego jak najszerszym kręgom odbiorców, także spoza obszaru polskojęzycznego, w roku 2008 Muzeum zainicjowało współpracę z Towarzystwem Winckelmanna w Stendal. Efektem współpracy jest projekt „Johann Joachim Winckelmann i/und Stanisław Kostka Potocki. Nowe badania i dokumenty/Neue Forschungen und Dokumente”, którego realizację rozpoczęto w 2014 roku. Prowadzone wspólnie badania dotyczą recepcji dzieł Winckelmanna i ich wpływu na rozwój kolekcjonerstwa sztuki w Europie Środkowej. Obejmują wszechstronne zainteresowania Stanisława Kostki Potockiego, jego twórczość literacką, działalność polityczną, administracyjną i edukacyjną.

Spuścizna literacka Stanisława Kostki Potockiego, jak pisała przed laty Barbara Grochulska (1924–2017), pomimo wielu badań, długo nie doczekała się całościowego opracowania. Z inicjatywą kontynuacji prac w tym obszarze oraz ich usystematyzowania wystąpił prof. Tomasz Chachulski wraz z zespołem badaczy historii literatury i muzeologów wilanowskich. Efektem wielu spotkań i dyskusji była konferencja podsumowująca aktualny stan badań i zainteresowań w tym zakresie¹. Odbyła się w 195. rocznicę śmierci hrabiego, w grudniu 2016 roku.

1 „Literacka spuścizna Stanisława Kostki Potockiego”, konferencja 14–15 grudnia 2016 r., współorganizowana przez Muzeum Pałaca Króla Jana III w Wilanowie, Polskie Towarzystwo Badań nad Wiekiem Osiemnastym, Pracownię Literatury Oświecenia Instytutu

Plonem posiedzenia była wydana w roku 2018 przez Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie i Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego publikacja pt. *O spuściźnie literackiej Stanisława Kostki Potockiego. Studia i szkice*². Zebrano w niej teksty wygłoszone podczas wspomnianej konferencji, zorganizowanej w pałacu wilanowskim przy współudziale naukowców z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Instytutu Badań Literackich PAN, Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym (il. 1).

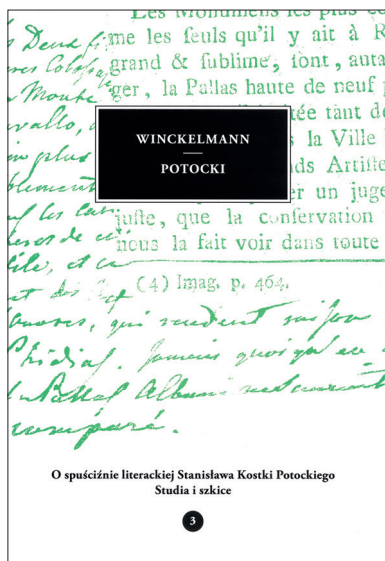
Tom rozpoczyna omówienie stanu badań nad działalnością kolekcjonerską i publicystyczną założyciela wilanowskiego muzeum. W 200. rocznicę śmierci Stanisława Kostki Potockiego, winne jesteśmy kolejne podsumowanie pięcioletnich dokonań instytucji w tym zakresie.

Najsłynniejszym dziełem pozostawionym przez Stanisława Kostkę Potockiego jest wydany w 1815 roku na własny koszt wykład o rozwoju historii sztuki i rzemiosł o silnym przesłaniu edukacyjnym pt. *O sztuce u dawnych, czyli Winkelman Polski*³. Co znamienne, to wydane w języku polskim opracowanie zbiegło się z publikacją czterotomowego dzieła *O wymowie i stylu* Stanisława Kostki Potockiego⁴, podkreślając wagę wykorzystywania i popularyzacji języka narodowego nie tylko w rozprawach naukowych.

Warto przypomnieć, że nad traktatem o historii sztuki po polsku pracował Potocki co najmniej od 1803 roku, kiedy to na forum Towarzystwa Przyjaciół Nauk wygłosił referat pod tytułem *O sztuce u dawnych, czyli Winkelman Polski*, który później wydał drukiem.

W roku 1815, w „Przedmowie” do edycji opublikowanej w postaci czterotomowego dzieła *O sztuce u dawnych, czyli Winkelman Polski*, Potocki wyjaśnił zakres inspiracji dziełem Winckelmana, pisząc:

Widząc bowiem, że jakimkolwiek w tym zawodzie pójdę torem, zawsze iść będę musiał w Winkelmana ślady i jego trzymać się systematu, a zatem, że mi przyjdzie użyć niejakiej z czytelnikiem obłudy, bym cudzy schemat, bym cudze myśli sprostowawszy je niekiedy, dopełniwszy, skróciwszy, albowi też zmieniwszy tylko wyrazy i porządek, za własne dawał. Wpadłem na myśl dogodniejszą dobrej wierze pisarza, na myśl, mówię, przelania dzieła Winkelmana wyżej ode mnie wskazanym sposobem, to jest odcięcia od niego tego wszystkiego co jest zbytekiem, dodania tego, czego brak sama osnowa rzeczy wskazuje,

il. 1

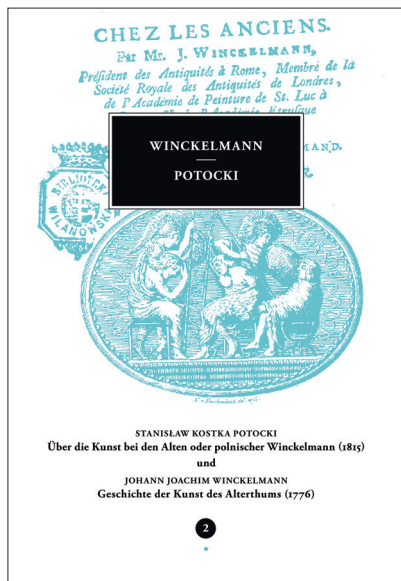
Okładka publikacji:
O spuściźnie literackiej Stanisława Kostki Potockiego. Studia i szkice, red. D. Folga-Januszewska, T. Chachulski, Warszawa 2018

Badań Literackich PAN oraz Wydział Nauk Humanistycznych UKSW w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie.

2 *O spuściźnie literackiej Stanisława Kostki Potockiego. Studia i szkice*, red. D. Folga-Januszewska, T. Chachulski, Warszawa 2018.

3 S.K. Potocki, *O sztuce u dawnych, czyli Winkelman Polski*, Warszawa 1815.

4 *O wymowie i stylu przez Stanisława hr. Potockiego*, Warszawa 1815.

il. 2

Okladka publikacji:
Stanisław Kostka Potocki,
*Über die Kunst bei den Alten
oder polnischer Winckelmann
(1815)* und Johann Joachim
Winckelmann,
*Geschichte der Kunst des
Alterthums (1776)*,
Warszawa–Stendal 2018

umiarkowania przesadnej imaginacji zapędów, sprostowania niedostrzeżeń, na koniec uporządkowania całego pasma rzeczy. Ile tego dopełnić można, zbytnie się oddalając od wskazanego przez Winkelmana toru⁵.

Na oryginalność dzieła Potockiego oraz zasadność jego popularyzacji wśród odbiorcy niemieckojęzycznego zwrócił uwagę autor pozytywnej recenzji w przeglądzie „Allgemeine Literatur-Zeitung”. Dlatego też już w roku 1816 podjęta została pierwsza próba udostępnienia tekstu w przekładzie na język niemiecki. Adam Sagtyński przetłumaczył dla wydawcy niemieckiego autorskie opracowania Potockiego, wykraczające poza publikację Winckelmanna rozdziały o sztuce: u Chińczyków, Chaldejczyków, Persów i Indów. Niestety, mimo iż zostały przetłumaczone, dzieło nigdy nie ukazało się drukiem. Z powodu równoległej czasochłonnej edycji wszystkich dzieł Winckelmanna w Niemczech, nie znaleziono możliwości wydania w tym samym czasie pracy Potockiego.

Dwieście lat później Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie i Towarzystwo Winckelmanna podjęły wysiłek realizacji postulatu udostępnienia opracowania Potockiego

czytelnikowi niemieckojęzycznemu. Jako podstawę edycji *O sztuce u dawnych, czyli Winkelman Polski* wybrano wiedeńskie wydanie dzieła Winckelmanna z 1776 roku, *Geschichte der Kunst des Alterthums*⁶. W roku 2018 ukazał się tom z serii „Johann Joachim Winckelmann i/und Stanisław Kostka Potocki. Nowe badania i dokumenty/Neue Forschungen und Dokumente”, zawierający synoptyczne tłumaczenie najważniejszego dzieła Stanisława Kostki Potockiego, *O sztuce u dawnych, czyli Winkelman Polski*⁷ (il. 2).

Przekład, opracowanie i wydanie drukiem trzyczęściowego dzieła było nie lada wyzwaniem dla nielicznego międzynarodowego zespołu. Publikacja zawiera porównanie prac obu autorów z zaznaczeniem dodanych przez Potockiego uzupełnień pierwotnego tekstu Winckelmanna oraz fragmentów świadomie przez Potockiego pominiętych. Zastosowanie wielokolorowej czcionki w edycji pozwoliło na oddanie istoty pracy

5 S.K. Potocki, *O sztuce u dawnych, czyli Winkelman polski*, oprac. J.A. Ostrowski, J. Śliwa, Warszawa–Kraków 1992, s. 15.

6 O przekładach dzieł Winckelmanna pisał M. Kunze, *Winckelmanns Übersetzung im 18. und 19. Jahrhundert/Przekłady dzieł Winckelmanna w XVIII i XIX wieku*, w: *Johann Joachim Winckelmann i/und Stanisław Kostka Potocki. Mistrzowie i uczniowie/Meister und Schüler*, Mainz–Warszawa 2016, s. 109–125.

7 Stanisław Kostka Potocki, *Über die Kunst bei den Alten oder polnischer Winckelmann (1815)* und Johann Joachim Winckelmann, *Geschichte der Kunst des Alterthums (1776)*, tłum. I. Leitl, E. Hofstetter, red. D. Folga-Januszewska, M. Kunze, J. Paprocka-Gajek, Warszawa–Stendal 2018.

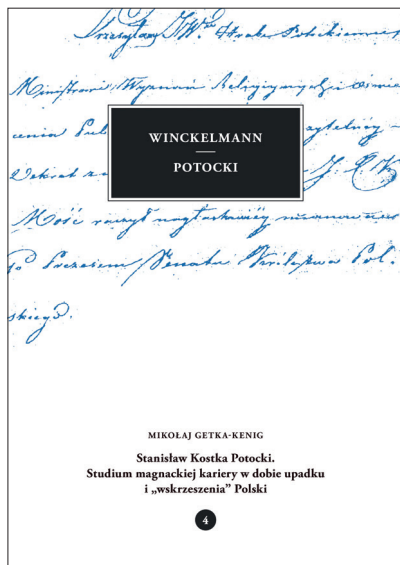
Potockiego w stosunku do dzieła Winckelmanna, i uwypukliło oryginalność myśli polskiego autora. Do ostatniej części dołączono wspomniany dziewiętnastowieczny przekład Adama Sagtyńskiego. Edycja dzieła była jednym z najtrudniejszych przedsięwzięć edytorskich, podjętych w ramach projektu.

Badania nad znaczeniem i wpływem działalności Potockiego są kontynuowane. Platformą prezentacji nowych ustaleń jest wilanowskie czasopismo naukowe. W tomie XXIV „Studiów Wilanowskich” (2017) o roli działalności Potockiego w kształtowaniu prestiżu i dziedzictwa materialnego Uniwersytetu Warszawskiego wypowiedział się Adam Tyszkiewicz. Przypomnił inicjatywy pierwszego ministra Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, w których wyniku utworzony został Gabinet Rycin Biblioteki Uniwersyteckiej, zasilony zbiorami z kolekcji hrabiego. Autor przypomniał również starania Stanisława Kostki o pozyskanie dla uczelni bezcennego zespołu antykizujących odlewów gipsowych. Natomiast Magdalena Kulpa, po wnikliwej kwerendzie prasy warszawskiej i krajowej, przedstawiła cykl zdarzeń po śmierci współwłaściciela Wilanowa. Jego nagły zgon odbił się szerokim echem w prasie. Autorka szczegółowo opisała oficjalne uroczystości pogrzebowe oraz spontaniczne, wymykające się cenzurze, wystąpienia mieszkańców Warszawy w celu uczczenia zmarłego, oddając obraz hołdu złożonego temu niepospolitemu człowiekowi. Tekst zilustrowała zarówno fragmentami materiałów prasowych i oficjalnych kondolencji, jak i opisem skomponowanej mszy żałobnej czy pomników wzniesionych dla upamiętnienia zmarłego. Pamiątkom tym poświęcony został kolejny tekst Magdaleny Kulpy w omawianym tomie, zatytułowany *Pamięci Męża Dostojeństwem i Cnotami w Kraju Znakomitego. Dziewiętnastowieczne pamiątki ku czci śp. Stanisława Kostki Potockiego*. Autorka zaprezentowała w nim rozmaite inicjatywy społeczne i artystyczne, w których efekcie powstał ogród pamięci w Gucin-Gaju, katafalki, panegiryki wierszowane, przedstawienia graficzne, rzeźbiarskie i malarskie oraz wspomniane realizacje muzyczne. Po raz pierwszy tak szczegółowo przedstawiony został czas żałoby po Stanisławie Kostce Potockim, przypomniano wiele zapomnianych faktów i ukazano szacunek, jakim cieszył się w społeczeństwie zdymisjonowany dygnitarz. Dla jemu współczesnych czas żałoby stał się okazją do podsumowania niezwykłych przymiotów oraz dokonań hrabiego, szczególnie na polu polityki i edukacji.

Prowadzone od lat badania nad rękopisami poszerzają wiedzę o powodach i sposobie selekcji oraz prezentacji kolekcji w muzeum stworzonym przez Potockiego. W XXVI tomie wilanowskiego periodyku Dorota Folga-Januszewska w artykule zatytułowanym *Lubomirscy i Stanisław Kostka Potocki w Wiedniu. Miejsca spotkań i kolekcje sztuki*, przedstawiła uwagi na temat wpływu wiedeńskiego środowiska na kształtowanie gustu Potockiego podczas jego częstych wizyt u teściowej, księżnej

Izabeli [Elżbiety] z Czartoryskich Lubomirskiej w jej wiedeńskiej rezydencji. Księżna, od lat gromadząca dzieła sztuki, korzystała z porad wykształconego w tej dziedzinie zięcia przy kolejnych zakupach, co nie pozostało bez wpływu na powstanie prawdopodobnie jednego z ciekawszych zespołów sztuki dawnej i współczesnej w mieście. Ponadto częste pobyty hrabiego w Wiedniu pozwoliły mu poznać model edukacji powszechnej wprowadzonej w monarchii habsburskiej przez Marię Teresę. Ta wiedza zaowocowała podczas piastowania przez Potockiego stanowiska Prezesa Rady Stanu oraz ministra Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Próbę ujęcia dorobku Potockiego z perspektywy historyka, skupiającego się przede wszystkim na ocenie jego działalności politycznej, uwikłaniach i wyborach kariery, podjął Mikołaj Getka-Kenig w publikacji upamiętniającej 200. rocznicę śmierci hrabiego. Książka nosi tytuł *Stanisław Kostka Potocki. Studium magnackiej kariery w dobie upadku i „wskrzeszenia” Polski*, i została wydana przez Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie we współpracy z Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego⁸ (il. 3).

il. 3

Okładka publikacji:

M. Getka-Kenig, *Stanisław Kostka Potocki. Studium magnackiej kariery w dobie upadku i „wskrzeszenia” Polski*, Warszawa 2021

Jeden z najważniejszych etapów działalności kolekcjonerskiej Stanisława Kostki Potockiego, jakim była podróż do Włoch jesienią 1779 roku, opisana w diariuszu pt. *Podróż do Italii*⁹, bada Dorota Folga-Januszewska. Rękopis jest relacją hrabiego z podróży po Italii w towarzystwie żony Aleksandry z Lubomirskich i jej siostry Elżbiety oraz jezuity Grzegorza Piramowicza. Wnikliwa analiza naukowa wskazuje na zupełnie nieznane kontakty czy inspiracje kolekcjonerskie Potockiego podczas wspólnej wędrówki. W założeniu edycja pamiętnika składać się będzie z odpisu francuskojęzycznej relacji wraz z tłumaczeniem na język polski oraz obszernego opracowania naukowego. O pierwszych rezultatach prac badawczych i wyzwaniach pisała autorka w tomie poświęconym spuściznie literackiej Stanisława Kostki Potockiego¹⁰.

W ramach wspomnianego projektu planowane są również edycje listów Stanisława Kostki Potockiego do żony Aleksandry z Lubomirskich Potockiej pisane w latach 1791–1808

- 8 M. Getka-Kenig, *Stanisław Kostka Potocki. Studium magnackiej kariery w dobie upadku i „wskrzeszenia” Polski*, Warszawa 2021.
- 9 Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Publiczne Potockich, 245. Wydanie krytyczne wraz z tłumaczeniem przewidziane jest przez Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie w końcu 2025 r., opracowanie redakcyjne i krytyczne D. Folga-Januszewska, tłumaczenie S. Schabowski.
- 10 D. Folga-Januszewska, *Dziennik podróży do Italii Stanisława Kostki Potockiego (1779) i jego planowana publikacja*, w: *O spuściznie literackiej Stanisława Kostki Potockiego...*, s. 27–36.

oraz listy Aleksandry do męża z lat 1792–1793. Są one niewątpliwie ważnym źródłem do poznania kontekstu procesów kolekcjonerskich, faktów i uwarunkowań politycznych, wpływających na twórców kolekcji, a przez to na jej kształt. Szerzej problematykę badawczą dotyczącą tego tematu zaprezentował autor Jakub Bajer we wspomianej już pokonferencyjnej publikacji *O spuściznie literackiej Stanisława Kostki Potockiego...*¹¹.

Muzeum realizuje równoległe programy dotyczące fascynacji kolekcjonerskich Stanisława Kostki Potockiego, obejmujące pogłębione badania, publikacje monograficzne i wystawy poświęcone najcenniejszym elementom jego zbiorów. Stan wiedzy na temat poszczególnych grup obiektów lub wybitnych dzieł zakupionych do kolekcji przez Potockiego zapowiedziany został wystawą w cyklu „Co jest czym: oryginał, replika, kopia”. Pierwsza ekspozycja, zatytułowana „Leonardiana w kolekcjach polskich”, zorganizowana w 500-lecie śmierci Leonarda da Vinci, została z powodu pandemii Covid-19 zamknięta

wkrótce po otwarciu. Wystawie, dostępnej jedynie online, towarzyszył katalog wydany w serii poświęconej najważniejszym dziełom z kolekcji wilanowskiej¹². Zebrał on najistotniejsze ustalenia badawcze

na temat historii obecności w zbiorze intrygującego dzieła – wizerunku *Salvatora Mundi* nabytego przez samego Stanisława Kostkę jako dzieło Leonarda. Publikacja zawiera raporty z przeprowadzonych wnikliwych badań konserwatorskich (il. 4).

Podobne będą kolejne tomy, łączące relację z badań archiwalnych i porównawczych z raportami oraz wynikami badań materiałowych, technologicznych, a także oceną artystyczną. W dalszej perspektywie przygotowywane są opracowania dotyczące funkcjonowania dzieł oryginalnych, replik czy kopii warsztatowych malowanych przez Rubensa i Poussina, a należących do wilanowskiego zbioru Stanisława Kostki Potockiego.

Wieloletnie badania nad autentycznością oraz kolejami losów jednego z najcenniejszych obrazów w kolekcji wilanowskiej, *Portretu Stanisława Kostki Potockiego* namalowanego przez Jacques’a-Louisa Davida, zwieńczone zostały wydaniem kolejnego tomu¹³. Przeprowadzone

il. 4

Okładka katalogu wystawy:
D. Folga-Januszewska,
A. Kwiatkowska,
E. Modzelewska, I. Szmelter,
A. Woźniak-Wieczorek,
Leonardiana w kolekcjach polskich. Co jest czym: oryginał, replika, kopia,
Warszawa 2019

11 J. Bajer, *Listy Stanisława Kostki Potockiego do żony Aleksandry z lat 1791–1808*, w: *O spuściznie literackiej Stanisława Kostki Potockiego...*, s. 213–218.
12 D. Folga-Januszewska, A. Kwiatkowska, E. Modzelewska, I. Szmelter, A. Woźniak-Wieczorek, *Leonardiana w kolekcjach polskich. Co jest czym: oryginał, replika, kopia*, Warszawa 2019.
13 A. Guzowska, A. Kwiatkowska, D. Walawender-Musz, *Portret konny Stanisława Kostki Potockiego Jacques'a-Louisa Davida*, Warszawa 2021.

il. 5

Okładka publikacji:
A. Guzowska, A. Kwiatkowska,
D. Walawender-Musz, *Portret
konny Stanisława Kostki
Potockiego Jacques'a-Louisa
Davida*, Warszawa 2021

podczas kilkumiesięcznej konserwacji badania ujawniły wiele nieznanych dotąd szczegółów oraz potwierdziły śmiało założenia badawcze. Powstał tom prezentujący aktualny stan wiedzy i badań na temat tego dzieła, jego wersji, a być może także licznych kopii (il. 5).

Planowane prace konserwatorsko-modernizacyjne przyniesić mają gruntowną zmianę profilu merytorycznego ekspozycji stałych i czasowych we wnętrzach pałacu wilanowskiego. Jej celem jest uwypuklenie znaczenia oświeceniowej idei kolekcjonerstwa zainicjowanej przez Stanisława Kostkę Potockiego i kontynuowanej przez kolejnych spadkobierców rozbudowujących zbiór. Urządzenie nowych przestrzeni galerii będzie następowało wraz z finalizacją rozpoczętych remontów. W roku 2022 publiczności udostępniona zostanie część ekspozycji na piętrze pałacu, przedstawiająca dorobek kolekcjonerski trzeciego pokolenia Potockich w Wilanowie, czyli wnuka Stanisława Kostki – Augusta Potockiego i jego żony Aleksandry z Potockich Potockiej.

Obecnie jedną z najistotniejszych misji Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie jest popularyzacja

postaci i dorobku jego twórcy, Stanisława Kostki Potockiego oraz jego potomnych, a także podkreślanie edukacyjnego charakteru jego kolekcjonerskiej inicjatywy. Udostępnianie publiczności – w sposób przystępny i intrygujący – gromadzonych przez przeszło dwieście lat dzieł sztuki jest zbieżne z koncepcją dawnych właścicieli Wilanowa. Przyswiewiając im cel, aby poprzez kontakt ze sztuką kształtować wśród rodaków postawy patriotyczne i obywatelskie, nie stracił nic ze swej aktualności.

BIBLIOGRAFIA

- Bajer J., *Listy Stanisława Kostki Potockiego do żony Aleksandry z lat 1791–1808*, w: *O spuściźnie literackiej Stanisława Kostki Potockiego. Studia i szkice*, red. D. Folga-Januszewska, T. Chachulski, Warszawa 2018, s. 213–219.
- Folga-Januszewska D., *Dziennik podróży do Italii Stanisława Kostki Potockiego (1799) i jego planowana publikacja*, w: *O spuściźnie literackiej Stanisława Kostki Potockiego. Studia i szkice*, red. D. Folga-Januszewska, T. Chachulski, Warszawa 2018, s. 27–36.
- Folga-Januszewska D., Kwiatkowska A., Modzelewska E., Szmelter I., Woźniak-Wieczorek A., *Leonardiana w kolekcjach polskich. Co jest czym: oryginał, replika, kopia*, Warszawa 2019.
- Getka-Kenig M., *Stanisław Kostka Potocki. Studium magnackiej kariery w dobie upadku i „wskrzeszenia” Polski*, Warszawa 2021.
- Guzowska A., Kwiatkowska A., Walawender-Musz D., *Portret konny Stanisława Kostki Potockiego Jacques'a-Louisa Davida*, Warszawa 2021.

- Kunze M., *Winckelmanns Übersetzung im 18. und 19. Jahrhundert/Przekłady dzieł Winckelmanna w XVIII i XIX wieku*, w: *Johann Joachim Winckelmann i/und Stanisław Kostka Potocki. Mistrzowie i uczniowie/Meister und Schüler*, Mainz–Warszawa 2016.
- O spuściźnie literackiej Stanisława Kostki Potockiego. Studia i szkice*, red. D. Folga-Januszewska, T. Chachulski, Warszawa 2018.
- O wymowie i stylu przez Stanisława hr. Potockiego*, Warszawa 1815.
- Potocki S.K., *O sztuce u dawnych, czyli Winkelman Polski*, Warszawa 1815.
- Potocki S.K., *O sztuce u dawnych, czyli Winkelman polski*, oprac. J.A. Ostrowski, J. Śliwa, Warszawa–Kraków 1992.
- Potocki S.K., *Über die Kunst bei den Alten oder polnischer Winckelmann (O sztuce u dawnych, czyli Winkelman Polski, 1815) und Johann Joachim Winckelmann, Geschichte der Kunst des Alterthums (1776)*, tłum. I. Leitl, E. Hofstetter, red. D. Folga-Januszewska, M. Kunze, J. Paprocka-Gajek, Warszawa 2018.

SPIS ILUSTRACJI

- s. 23. Okładka publikacji: *O spuściźnie literackiej Stanisława Kostki Potockiego. Studia i szkice*, red. D. Folga-Januszewska, T. Chachulski, Warszawa 2018
- s. 24. Okładka publikacji: Stanisław Kostka Potocki, *Über die Kunst bei den Alten oder polnischer Winckelmann (1815) und Johann Joachim Winckelmann, Geschichte der Kunst des Alterthums (1776)*, Warszawa–Stendal 2018
- s. 26. Okładka publikacji: M. Getka-Kenig, *Stanisław Kostka Potocki. Studium magnackiej kariery w dobie upadku i „wskrzeszenia” Polski*, Warszawa 2021
- s. 27. Okładka katalogu wystawy: D. Folga-Januszewska, A. Kwiatkowska, E. Modzelewska, I. Szmelter, A. Woźniak-Wieczorek, *Leonardiana w kolekcjach polskich. Co jest czym: oryginał, replika, kopia*, Warszawa 2019
- s. 28. Okładka publikacji: A. Guzowska, A. Kwiatkowska, D. Walawender-Musz, *Portret konny Stanisława Kostki Potockiego Jacques’a-Louisa Davida*, Warszawa 2021

JOANNA PAPROCKA-GAJEK

Absolwentka historii sztuki UKSW, autorka rozprawy doktorskiej poświęconej historii warszawskiego platernictwa w latach 1822–1914. Zainteresowania badawcze koncentruje na historii zastawy stołowej, obyczajowości oraz działalności kolekcjonerskiej Stanisława Kostki Potockiego i jego potomków. Nagrodzona w konkursach: im. Prof. ks. Szczęsnego Dettlofa oraz im. Hanny Szwankowskiej Varsaviana 2013–2014. Od 2006 r. Kierownik Działu Sztuki MPKJIII w Wilanowie. Autorka artykułów naukowych i popularnonaukowych; redaktor naczelny „Studiów Wilanowskich”.

Kontakt: jpaprocka@muzeum-wilanow.pl

ANNA KWIATKOWSKA

Historyk sztuki, starszy kustosz z 47-letnim stażem pracy w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (w latach 1992–2005 na stanowisku kierownika Działu Sztuki); opiekun kolekcji zegarów i mebli. Autorka publikacji na temat medali, mebli, saskich *chinoiserie*, karet, zegarów, historii kolekcjonerstwa Stanisława Kostki Potockiego. Zajmuje się źródłami archiwalnymi działalności kulturotwórczej właścicieli Wilanowa.

Kontakt: akwiatkowska@museum-wilanow.pl

Opracowanie autorki wykonały w ramach prac statutowych muzeum.